

مقایسه ویژگی‌های شخصیتی خودپایی و هیجان‌خواهی ورزشکاران نخبه و غیرنخبه

The comparison of self-monitoring and sensation seeking personality characteristics in elite and non-elite athletes

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۱۱/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۴/۱۲

حسن خلجی^۱، بهروز گل محمدی^۲،
فهیمة کلاتری^۳Hassan. Khalaji, Behrouz. Golmohammadi,
Fahimeh. Kalantari

چکیده

هدف پژوهش حاضر مقایسه ویژگی‌های شخصیتی خودپایی و هیجان‌خواهی ورزشکاران نخبه و غیرنخبه می‌باشد. نمونه آماری این پژوهش را ۱۲۷ نفر از زنان ورزشکار استان سمنان با دامنه سنی ۱۶-۳۰ سال (۶۲ نفر ورزشکار نخبه عضو تیم‌های ملی و لیگ برتر و ۶۵ نفر ورزشکار غیرنخبه عضو تیم‌های حاضر در لیگ دسته ۲ کشور) تشکیل می‌دادند که به‌صورت داوطلبانه در تکمیل پرسش‌نامه همکاری کردند. پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های پس‌روبدادی با طرح علی-مقایسه‌ای و همچنین روش توصیفی از نوع همبستگی است. ابزار گردآوری این پژوهش شامل فرم جمع‌آوری اطلاعات فردی و پرسش-نامه‌های خودپایی اشنایدر و هیجان‌خواهی آرنست بود. برای تلخیص اطلاعات حاصل از پرسش‌نامه‌ها از آمار توصیفی و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار استنباطی نظیر تحلیل واریانس یک راهه، آزمون تعقیبی توکی، آزمون تی مستقل و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج نشان داد: بین متغیر خودپایی و هیجان‌خواهی ورزشکاران (نخبه و غیرنخبه) تفاوت مثبت معناداری وجود دارد.

اگرچه بین خودپایی و هیجان‌خواهی ورزشکاران نخبه تفاوت معناداری به‌دست نیامد ولی در مقابل، بین خودپایی و هیجان‌خواهی ورزشکاران غیرنخبه همبستگی معناداری مشاهده شد. بین متغیر خودپایی ورزشکاران نخبه و غیرنخبه نیز تفاوت معنادار بود. بدین معنا که خودپایی ورزشکاران نخبه بیشتر از ورزشکاران غیرنخبه به‌دست آمد و در انتها بین متغیر هیجان‌خواهی ورزشکاران نخبه و غیرنخبه ارتباط معناداری گزارش شد و میزان هیجان‌خواهی ورزشکاران نخبه فراتر از ورزشکاران غیرنخبه بود.

کلید واژه‌های فارسی: خودپایی، هیجان‌خواهی، ورزشکاران نخبه، ورزشکاران غیرنخبه.

Abstract

The main purpose of this study is the comparison of self-monitoring and sensation seeking personality characteristics in elite and non-elite athletes. Participants were 127 semnan province athletes (16-30 year old women athletes) who were members of the national and the club teams, including 62 elite athletes from the national teams and super leagues and 65 non-elite athletes from the second divisions were voluntarily chosen. This study is an ex post facto research with casual comparative and correlation descriptive research. The data collection tools were included personal information questionnaires, Snider s self-monitoring and Arent s sensation seeking questionnaire. Using descriptive statics, the researcher summarized the questionnaire information then using deductive statistics like one- way variance analysis, Tukey post-hoc test, T-independent test and Pearson s correlation coefficient (significance level $p < 0.05$), the data were analyzed. Results showed a positive effect between self-monitoring and sensation seeking personality characteristics in elite and non-elite athletes ($p < 0.001$), while no difference was found between self-monitoring and sensation seeking personality characteristics in elite athletes. In contrast, there was a significant correlation between self-monitoring and sensation seeking personality characteristics in non-elite athletes. Results also showed a significant difference in self-monitoring between elite and non-elite athletes ($p < 0.01$) which means the self-monitoring in elite athletes is more than non elite athletes. Finally, the investigation reports significant relation between sensation seeking personality characteristics in elite and non-elite athletes and sensation seeking of elite athletes was more than non-elite ones.

Key Words: Self-monitoring, Sensation Seeking, Elite athletes, Non-elite Athletes.

۱ دانشیار دانشگاه اراک

۲ استادیار دانشگاه سمنان (نویسنده مسئول)

Email: b_golmohammadi@profs.semnan.ac.ir

۳ کارشناس ارشد تربیت بدنی

مقدمه

امروزه در دنیای ورزش قهرمانی، کسب نتایج ورزشی عالی بدون توجه به آمادگی روانی و ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران تقریباً غیرممکن است. پژوهش‌های حیطه روان‌شناسی ورزش نشان داده که مهارت‌های روانی با برتری در ورزش ارتباط دارند و این مهارت‌ها برای توسعه ورزشی ضروری بوده و می‌بایست برای رسیدن به عملکرد بالا مورد پالایش قرار گیرند (سالما، صنعتی‌منفرد، مسیبه و همکاران، ۲۰۰۹).

یکی از مقوله‌هایی که در علم روان‌شناسی ورزشی مورد نظر اساتید است، شخصیت و ویژگی‌های شخصیتی افراد می‌باشد؛ چراکه در سطوح مختلف مهارت، افراد با ویژگی‌های شخصیتی متفاوت، عملکردهای گوناگونی را از خود به نمایش می‌گذارند و علم به اینکه کدام ویژگی شخصیتی در یک ورزش خاص کارآمدتر خواهد بود، نقش تعیین‌کننده‌ای در پیش‌بینی نحوه عملکرد ورزشکار خواهد داشت (غفاری، ۱۳۸۴). از آنجایی که شخصیت منحصر به فرد هر انسان به بروز استعدادها و توانایی‌های ویژه‌ای منجر می‌گردد، انجام پژوهش‌هایی که بتوانند در ارتقای سطح عملکرد ورزشکاران، شناخت توانایی‌های پایه هر رشته و کشف استعدادهای نهفته اشخاص، شناخت ارتباط بین متغیرهای مختلف و میزان تأثیر آن در سطح عملکرد ورزشکاران مؤثر باشند، ضروری به نظر می‌رسد. دو ویژگی شخصیتی که تأثیر بسزایی در عملکرد ورزشی افراد دارند، خودپایی و هیجان‌خواهی است.

خودپایی^۱ میزان و درجه‌ای است که فرد رفتار خود را برای تطابق با شرایط موقعیتی تنظیم می‌کند به طوری که در نظر دیگران مطلوب جلوه کند. پژوهش در زمینه خودپایی از اعتقادات اشنايدر^۲ (۱۹۷۸) نشأت

گرفته است، از نظر او خودپایی در دیدگاه‌ها، دنیا، رفتار اجتماعی فرد و در برخورد شخص با مردم تأثیر می‌گذارد.

اشنايدر (۱۹۷۴) معتقد است که تفاوت‌های فردی چشمگیری در بعد خودپایی افراد به صورت یک پیوستار وجود دارد. در یک سمت این پیوستار از یک سو افرادی قرار دارند که آن‌ها را افراد با خودپایی بالا^۳ می‌نامند و همواره رفتار خود را به صورتی تنظیم می‌کنند که واکنش‌های مثبتی در اطرافیان ایجاد کند و در سمت دیگر پیوستار، افراد با خودپایی پایین^۴ قرار می‌گیرند که کمترین میزان توجه را در ارتباط با تأثیرگذاری بر اطرافیان دارند و واکنش‌های آن‌ها همواره نمودی از احساسات و نگرش‌های درونی آن‌هاست (مارتین و آنشه، ۱۹۹۵).

طبق نظر اشنايدر، افرادی که در تنظیم رفتار اجتماعی، به نسبت توسط عوامل موقعیتی هدایت می‌شوند (خودپایی بالا)، در برابر عوامل محیطی و روابط بین فردی در مناسبات اجتماعی حساس بوده و رفتار اجتماعی آن‌ها از موقعیتی به موقعیت دیگر متفاوت است. بر عکس، افرادی که به نسبت توسط گرایش‌های درونی هدایت می‌شوند (افراد دارای خودپایی پایین) به مشخصات بین فردی و موقعیتی پاسخ اندکی می‌دهند و قادر نخواهند بود عملکرد بالایی از خود به نمایش بگذارند (غفاری، ۱۳۸۴).

پژوهشگران زیادی طی پژوهش‌های خود با ورزشکاران، مشاهده کردند که سطوحی از خودپایی در اجرای مهارت‌های ورزشی تأثیرگذار است و افزایش یک سطح از خودپایی به پیشرفت عملکرد و اجرای بهتر مهارت منجر می‌شود (بنک، ۲۰۰۱؛ گانز، ۲۰۰۸؛ کیم، ۲۰۰۷؛ ساکاگوچی، اوکی، هونما و همکاران، ۲۰۰۶؛ تل ویل و گرینلس، ۲۰۰۳؛ وودکوک، کامینگ،

3. High self-monitoring-HSM
4. Low self-monitoring-LSM

1. Self-monitoring
2. Snyder

دودا و همکاران، ۲۰۱۲؛ یاسودا، هیگوچی، ریوتا و همکاران، ۲۰۱۲؛ یانگ، مدیک و استرکز، ۲۰۰۹).

غفاری (۱۳۸۴)، نریمانی و همکاران (۱۳۸۶)، اصلانخانی و همکاران (۱۳۸۷) نیز میزان خودپایی ورزشکاران نخبه را بالاتر از ورزشکاران غیرنخبه اعلام کردند؛ حال آنکه کریستوفن^۱ (۱۹۹۹) و یانگ (۲۰۰۶) تفاوت معناداری را در میزان خودپایی ورزشکاران نخبه و غیرنخبه مشاهده نکردند (غفاری، ۱۳۸۴؛ نریمانی، آریاپوران و صادقیه‌اهری، ۱۳۸۶؛ اصلانخانی، شمسی‌پور و شمس، ۱۳۸۷؛ کریستوفن، برت، آرجان و همکاران، ۱۹۹۹؛ یانگ، ۲۰۰۶).

دیگر ویژگی شخصیتی که به آن پرداخته شده، هیجان‌خواهی است. هیجان‌خواهی، صفتی شخصیتی است که به وسیله آن احساسات نوظهور، پیچیده و تجربیات گوناگون، فرد را برای تجربه ریسک‌های بدنی و اجتماعی به‌منظور دستیابی به تجربیات جدید، برمی‌انگیزاند (زاگرم، ۱۹۸۴).

زاگرم^۲ (۱۹۹۴) در نظریه خود بیان می‌کند، افرادی که هیجان‌خواهی بالایی دارند به تحریکات شدید و تنوع نیاز دارند. بر اساس نظریه زاگرم، این افراد دست به هر فعالیتی می‌زنند تا به سطح بهینه‌ای از تحریک برسند. آنان که در ویژگی هیجان‌خواهی در سطح بالایی قرار دارند، محیطی را جست‌وجو می‌کنند که برای آن‌ها فرصت‌هایی برای ابداع، تحریکات غلیظ ذهنی و پیوستن به گروه همتایان خود فراهم سازد تا جایگاهی متناسب و سازگار با ویژگی‌های خود پیدا کنند (زاگرم، ۲۰۰۰). اشروت^۳ (۱۹۸۷)، فرانکن^۴ و همکاران (۱۹۹۴) نشان دادند که ویژگی‌های شخصیتی همانند رقابت‌طلبی و هیجان‌خواهی در تعیین ورزش مورد علاقه نقش بسزایی دارد (فرانکن، هیل و کایراستد،

۱۹۹۴؛ اشروت، ۱۹۸۷).

زاگرم (۲۰۰۰)، چریولا و مارتینز^۵ (۲۰۰۸)، رادل^۶ و همکاران (۲۰۱۲) بر ارتباط بین هیجان‌خواهی و انتخاب ورزش‌هایی با سطح ریسکی بالا تأکید کردند (چریولا و مارتینز، ۲۰۰۸؛ رادل، آبارت، لدوچفسکی و همکاران، ۲۰۱۲؛ زاگرم، ۲۰۰۰).

بوچر^۷ (۱۹۹۳) براساس مطالعات تجربی دریافت که در تمرین زیاد همراه با شدت فعالیت مناسب، ورزشکاران کاهش حالت اضطراب و افزایش هیجان مثبت را تجربه می‌کنند و بر این اساس تمرین و فعالیت ورزشی موجب تغییرات فیزیولوژیک و روان‌شناختی می‌گردد که آثار روان‌شناختی آن به سازش فیزیولوژیک با برنامه تمرین ورزشی بستگی دارد (بوچر، ۱۹۹۳).

رجسکی^۸ و همکاران (۱۹۹۶) دریافتند که افراد هیجان‌خواه از ورزش و تمرین به‌عنوان عاملی در جهت افزایش هیجان مثبت و آرامش روان‌شناختی استفاده می‌کنند (رجسکی، برادلی و شوماخر، ۱۹۹۶). هارتمن و راوسون^۹ (۲۰۰۷)، صمدزاده و همکاران (۲۰۱۱) نیز سطح هیجان‌خواهی ورزشکاران حرفه‌ای را فراتر از ورزشکاران غیرحرفه‌ای گزارش کردند (هارتمن و راوسون، ۱۹۹۲؛ صمدزاده، عباسی و شهبازادگان، ۲۰۱۱). از سوی دیگر بل^{۱۰} و همکاران (۲۰۰۰) و ساکاگوچی و همکاران (۲۰۰۶) معتقد بودند که ورزش و فعالیت بدنی باعث کاهش و تخلیه انرژی هیجان‌خواهی و به تبع آن افزایش سطح عملکرد می‌شود (بل، شون روک و اونیل، ۲۰۰۰؛ ساکاگوچی و همکاران، ۲۰۰۶).

غفاری (۱۳۸۴)، جلوه‌استهباناتی (۱۳۸۶)، اصلانخانی و همکاران (۱۳۸۷) با مقایسه

5. Chirivella.E.c.& Martinez
6. Ruedl
7. Boutcher
8. Rejeski
9. Hartman & Rowson
10. Bell

1. Christofen
2. Zuckerman
3. Schoroth
4. Franken

حدود بزرگسالی اولیه) تشکیل می‌دادند. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۲۷ نفر متشکل از ورزشکاران نخبه ($n=62$) و غیرنخبه ($n=65$) بودند که از شهرهای استان سمنان به صورت داوطلبانه در تکمیل پرسش‌نامه همکاری کردند. ورزشکاران نخبه استان دارای مقام‌های ملی، سابقه عضویت در تیم‌های ملی، لیگ برتر و یا دسته یک کشور و ورزشکاران غیرنخبه استان در رقابت‌های لیگ دسته دو حضور داشتند. برای انجام این پژوهش ابتدا اطلاعاتی نظیر سن، نوع رشته ورزشی، مقام‌های اکتسابی، سال‌های تمرین از طریق فرم ثبت اطلاعات فردی جمع‌آوری شد. سپس اطلاعات مربوط به خودپایی از طریق پرسش‌نامه خودپایی اشنایدر که یک مقیاس ۲۵ ماده‌ای است و پاسخ‌دهی به آن به صورت گزینه‌های بلی یا خیر به منزله تأیید یا عدم تأیید مضمون هر یک از ماده‌ها در مورد آزمودنی است، گردآوری شد. اشنایدر پایایی این پرسش‌نامه را $0/72$ ، غفاری با استفاده از روش تقسیم ماده‌های زوج و فرد، ضریب همبستگی بین نمرات را برابر با $0/75$ ($p < 0/001$) و اصلانخانی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ پایایی این مقیاس را برای کل آزمودنی‌ها و ورزشکاران نخبه و غیرنخبه به ترتیب $0/80$ ، $0/83$ و $0/77$ به دست آورد (اصلانخانی و همکاران، ۱۳۸۷).

اطلاعات مربوط به هیجان‌خواهی نیز توسط مقیاس هیجان‌خواهی آرنت^۴ جمع‌آوری شد؛ این مقیاس دارای ۲۰ ماده است که شامل دو خرده‌مقیاس تازگی (ماده‌های فرد) و شدت (ماده‌های زوج) است (غفاری، ۱۳۸۴). شیوه نمره‌گذاری این مقیاس به شکل «بسیار خوب مرا توصیف می‌کند» تا «اصلاً مرا توصیف نمی‌کند»، می‌باشد و در شش آیتم نیز به صورت منفی بیان شده است تا از خطای تأیید اجتناب شود. پایایی درونی کل مقیاس توسط آرنت $0/70$

هیجان‌خواهی در ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای بین هیجان‌خواهی و سطح مهارت ورزشکاران همبستگی منفی و معنادار مشاهده و سطح هیجان‌خواهی در افراد غیرورزشکار را نسبت به ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای بالاتر اعلام کردند (اصلانخانی و همکاران، ۱۳۸۷؛ جلوه‌استهباناتی، ۱۳۸۶؛ غفاری، ۱۳۸۴).

در این بین پژوهشگرانی همچون هرزاق^۱ (۲۰۰۲)، فرند^۲ (۲۰۰۴) و آنکیکا^۳ و همکاران (۲۰۰۶) نیز بر این عقیده تأکید کردند که بین افزایش سطح عملکرد و هیجان‌خواهی تفاوت معناداری وجود ندارد (آنکیکا، لوسیا و دیوید، ۲۰۰۶؛ فرند، ۲۰۰۴، به نقل از اصلانخانی، ۱۳۸۷؛ هرزاق، ۲۰۰۲)؛ بنابراین با عنایت به نتایج متفاوت به دست آمده و پرسش برانگیز بودن ارتباط یا عدم ارتباط بین دو خصیصه خودپایی و هیجان‌خواهی بر سطح عملکرد مهارت ورزشکاران و نیز نپرداختن به آن در عرصه ورزش زنان با وجود فاکتورهای متفاوت فرهنگی و اجتماعی موجود، پژوهشگران بر آن شدند تا به این سؤال پاسخ دهند که آیا سطح عملکرد ورزشکاران نخبه و غیرنخبه بر صفات شخصیتی خودپایی و هیجان‌خواهی تأثیرگذار است؟ آیا بین صفات شخصیتی مذکور رابطه معناداری وجود دارد؟

روش پژوهش

روش پژوهش پس‌رویدادی یا پس از وقوع، با طرح علی-مقایسه‌ای و همچنین روش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش را ورزشکاران دختر نخبه و غیرنخبه استان سمنان در رشته‌های ورزشی والیبال، تنیس روی میز، بسکتبال، تیراندازی و رزمی در محدوده سنی ۱۶-۳۰ سال

1. Hertzog
2. Frind
3. Ankica

4. Arnet (AISS)

محاسبات آماری با استفاده از نرم افزار آماری اس پی اس اس نسخه ۱۵ انجام پذیرفت.

یافته‌ها

بر مبنای اهداف پژوهش در خصوص تعیین میزان ارتباط خودپایی و هیجان خواهی ورزشکاران دختر نخبه و غیرنخبه، بر اساس جدول ۱، ضریب همبستگی پیرسون بین هیجان خواهی و خودپایی ورزشکاران در سطح معناداری $0/001$ برابر $0/505$ به دست آمد؛ در نتیجه بین دو صفت شخصیتی فوق در ورزشکاران همبستگی مثبت معنادار وجود داشت.

پوروفایی ضریب آلفای کرونباخ برای این مقیاس را $0/65$ و اصلانخانی نیز با همین روش ضرایب $0/65$ برای کل آزمودنی‌ها، $0/67$ برای ورزشکاران نخبه و $0/59$ برای ورزشکاران غیرنخبه به دست آورد (اصلانخانی و همکاران، ۱۳۸۷).

تجزیه و تحلیل داده‌ها

به منظور توصیف داده‌ها از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی نظیر میانگین و انحراف استاندارد و برای تجزیه و تحلیل یافته‌ها از ضریب همبستگی پیرسون، آزمون تی مستقل، آزمون تحلیل واریانس یک راهه و آزمون تعقیبی توکی در سطح معناداری ($R < 0/05$)، استفاده شد. کلیه

جدول ۱. ضریب همبستگی بین هیجان خواهی و خودپایی ورزشکاران

هیجان خواهی		
خودپایی	ضریب همبستگی پیرسون	$0/505$
	سطح معناداری	$0/001$
	تعداد	۱۲۷

جدول ۲. داده‌های توصیفی خودپایی و هیجان خواهی ورزشکاران

انحراف استاندارد	میانگین	
$3/89496$	$12/4567$	هیجان خواهی
$8/92556$	$58/0315$	خودپایی

ارتباط بین هیجان خواهی و خودپایی ورزشکاران نخبه همبستگی از طریق آزمون همبستگی پیرسون مورد از جمله اهداف عمده این پژوهش بود که میزان تأیید قرار نگرفت.

جدول ۳. ضریب همبستگی هیجان خواهی و خودپایی ورزشکاران نخبه

خودپایی	ضریب همبستگی پیرسون	هیجان خواهی
$0/20$		
$0/11$	سطح معناداری	
62	تعداد	

جدول ۴. داده‌های توصیفی خودپایی و هیجان خواهی ورزشکاران نخبه

انحراف استاندارد	میانگین	
$3/22216$	$14/4355$	هیجان خواهی
$8/02081$	$62/7258$	خودپایی

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که بین هیجان‌خواهی و خودپایی ورزشکاران غیرنخبه همبستگی مثبت و معنادار در سطح $0/001$ وجود دارد.

جدول ۵. ضریب همبستگی هیجان‌خواهی و خودپایی ورزشکاران غیرنخبه

هیجان‌خواهی	ضریب همبستگی پیرسون	خودپایی
		$0/465$
	سطح معناداری	$0/001$
	تعداد	۶۵

جدول ۶. داده‌های توصیفی خودپایی و هیجان‌خواهی ورزشکاران غیرنخبه

	انحراف استاندارد	میانگین
هیجان‌خواهی	$3/45493$	$10/5692$
خودپایی	$7/33577$	$53/5538$

در خصوص مقایسه میزان خودپایی ورزشکاران نخبه و غیرنخبه، با نگاهی به جدول ۷ و میزان محاسبه شده $45/29$ برای F ، فرضیه صفر رد و فرضیه در پژوهشی تأیید می‌شود. بنابراین، بین میزان خودپایی ورزشکاران نخبه و غیرنخبه تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول ۷. مقایسه خودپایی ورزشکاران نخبه و غیرنخبه بر اساس آزمون تحلیل واریانس یک راهه

منبع پراکنندگی	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
بین گروهی	$2669/47$	۱	$2669/47$		
درون گروهی	$7368/40$	۱۲۵	$58/94$	$45/29$	$0/001$
مجموع	$10037/8$	۱۲۶			

نتایج آزمون تعقیبی نشان داد، بین خودپایی ورزشکاران نخبه حاضر در لیگ دسته یک و دو تفاوت معناداری وجود دارد. یعنی با اختلاف میانگین $6/54$ خودپایی ورزشکاران لیگ دسته یک بالاتر از ورزشکاران لیگ دسته دو بوده است.

جدول ۸. آزمون تعقیبی توکی

I	J	تفاوت میانگین (I-J)	Std.error	سطح معناداری (Sig)	سطح اطمینان	
					حد بالا	حد پایین
لیگ برتر	دسته یک	$-3/01$	$2/6$	$0/49$	$-9/36$	$3/33$
	دسته دو	$3/52$	$2/05$	$0/20$	$-1/34$	$8/39$
دسته یک	لیگ برتر	$3/01$	$2/6$	$0/49$	$-3/33$	$9/36$
	دسته دو	$6/54$	$2/21$	$0/01$	$1/29$	$11/79$
دسته دو	لیگ برتر	$3/52$	$2/05$	$0/2$	$-8/39$	$1/34$
	دسته یک	$-6/54$	$2/21$	$0/01$	$-11/79$	$1/29$

نتیجه آزمون مقایسه میزان هیجان‌خواهی ورزشکاران نخبه و غیر نخبه در سطح معناداری $P < 0.001$ تفاوتی وجود ندارد. به مقدار $F=41/28$ ، بین میزان هیجان‌خواهی

جدول ۹. مقایسه هیجان‌خواهی ورزشکاران نخبه و غیرنخبه بر اساس آزمون تحلیل واریانس یک راه

منبع پراکندگی	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروهی	۴۷۴/۳۲	۱	۴۷۴/۳۲		
درون گروهی	۱۴۳۷/۱۸	۱۲۵	۱۱/۴۹	۴۱/۲۸	۰/۰۰۱
مجموع	۱۹۱۱/۵	۱۲۶			

جدول ۱۰ نشان می‌دهد؛ بین هیجان‌خواهی ورزشکاران لیگ برتر و دسته دو در سطح معناداری $P < 0.001$ تفاوت وجود دارد و میانگین هیجان‌خواهی ورزشکاران لیگ برتر به مقدار $3/68$ ، بالاتر از ورزشکاران لیگ دسته دو است. همچنین میانگین

جدول ۱۰. آزمون تعقیبی توکی

I	J	تفاوت میانگین (I-J)	Std.error	سطح معناداری (Sig.)	سطح اطمینان	
					حد پایین	حد بالا
لیگ برتر	دسته یک	-۰/۷۴	۱/۱۴	۰/۷۹	-۱/۹۷	۳/۴۶
	دسته دو	۳/۶۸	۰/۸۷	۰/۰۰۱	۱/۵۹	۵/۷۶
دسته یک	لیگ برتر	-۰/۷۴	۱/۱۴	۰/۷۹	-۳/۴۶	۱/۹۷
	دسته دو	۲/۹۳	۰/۹۴	۰/۰۰۷	۰/۶۸	۵/۱۸
دسته دو	لیگ برتر	-۳/۶۸	۰/۸۷	۰/۰۰۱	-۵/۷۶	-۱/۵۹
	دسته دو	-۲/۹۳	۰/۹۴	۰/۰۰۷	-۵/۱۸	-۰/۶۸

هیجان‌خواهی آرنت شرکت کردند. برای تلخیص اطلاعات حاصل از پرسش‌نامه‌ها از آمار توصیفی و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل واریانس یک‌راهه، آزمون تعقیبی توکی، آزمون تی مستقل و ضریب همبستگی پیرسون در سطح معناداری $(P < 0.05)$ استفاده شد. پس از انجام بررسی‌ها، بین دو صفت شخصیتی خودپایی و هیجان‌خواهی در ورزشکاران همبستگی مثبت معناداری مشاهده شد. اگرچه نتیجه به دست آمده در این پژوهش با نتایج

بحث و نتیجه گیری

هدف از این پژوهش مقایسه ویژگی‌های شخصیتی خودپایی و هیجان‌خواهی ورزشکاران نخبه و غیرنخبه بود که نمونه آماری آن را ۱۲۷ نفر از زنان ورزشکار استان سمنان تشکیل می‌دادند (۶۲ نفر ورزشکار نخبه عضو تیم‌های ملی و لیگ برتر و ۶۵ نفر ورزشکار غیرنخبه عضو تیم‌های حاضر در لیگ دسته دو ورزش کشور) که به صورت داوطلبانه در تکمیل پرسش‌نامه‌های اطلاعات فردی، خودپایی اشنايدر و

همکاران (۱۳۸۷) که رابطه منفی معناداری گزارش کرده بودند، هم‌خوانی ندارد اما با یافته‌های هرزاق (۲۰۰۲)، فرند و همکاران (۲۰۰۴) که ارتباط معناداری را گزارش نکرده بودند، هم‌پوشانی دارد. دلیل تناقض به‌وجود آمده را شاید بتوان به نوع ورزش‌های مورد بررسی، سطح متفاوت مهارت یا تک جنسیتی بودن آزمودنی‌ها مرتبط دانست.

براساس نتایج به‌دست آمده در این پژوهش، بین هیجان‌خواهی و خودپایی ورزشکاران غیرنخبه همبستگی مثبت و معناداری مشاهده شد؛ این نتایج با یافته بوچر (۱۹۹۳) همسو و با یافته‌های نریمانی و همکاران (۱۳۸۶)، غفاری (۱۳۸۴)، بل و همکاران (۲۰۰۰)، اصلانخانی و همکاران (۱۳۸۷) ناهمسو است. به‌علاوه، یافته‌های هرزاق (۲۰۰۲)، فرند و همکاران (۲۰۰۴) را نیز تأیید نمی‌کند. علت رسیدن به این یافته را شاید بتوان به هیجان‌های بیشتر شرکت در رقابت‌ها از سوی ورزشکاران غیرنخبه و تفریحی‌تر بودن ورزش از دیدگاه آن‌ها نسبت داد که ورزش را به‌عنوان عاملی برای تخلیه هیجان‌ها و سوق‌دهی شایسته این هیجان‌ها انتخاب می‌کنند. همچنین می‌توان با تک جنسیتی بودن آزمودنی‌ها و عوامل فرهنگی و اجتماعی نیز مرتبط دانست.

یافته‌های این پژوهش نشان داد که تفاوت معناداری بین دو گروه ورزشکاران نخبه و غیرنخبه از نظر خودپایی وجود دارد. نتایج به‌دست آمده تا حدودی با یافته‌های پژوهش‌های صورت گرفته که بیشتر آن‌ها بر افزایش سطح عملکرد ورزشکاران و افزایش خودپایی تأکید کرده‌اند، از جمله: اشنایدر (۱۹۷۸)، بنک (۲۰۰۱)، تل ویل و گرینلس (۲۰۰۳)، غفاری (۱۳۸۴)، نریمانی و همکاران (۱۳۸۶)، ساکاگوچی و همکاران (۲۰۰۶)، کیم (۲۰۰۷)، اصلانخانی و همکاران (۱۳۸۷)، گانز (۲۰۰۸)، یانگ و همکاران (۲۰۰۹)، وود کوک و همکاران (۲۰۱۲) و یاسودا و همکاران (۲۰۱۲) هم‌خوانی دارد، ولی با یافته‌های پژوهشگرانی

زاکرمین (۱۹۹۴)، رجسکی و همکاران (۱۹۹۶) و ساکاگوچی و همکاران (۲۰۰۶) که ورزش و فعالیت بدنی را باعث کاهش و تخلیه انرژی هیجان‌خواهی و افزایش خودپایی در ورزشکاران می‌دانستند، هم‌خوانی داشت اما غفاری (۱۳۸۴)، بل و همکاران (۲۰۰۰)، اصلانخانی و همکاران (۱۳۸۷) که اذعان داشتند رابطه منفی و معناداری بین این دو متغیر وجود دارد. هرزاق (۲۰۰۲)، فرند و همکاران (۲۰۰۴) نیز در پژوهش‌های خود رابطه معناداری میان خودپایی و هیجان‌خواهی نیافتند. با این حال، نتیجه این پژوهش یافته بوچر (۱۹۹۳) را تأیید می‌کند که بین هیجان‌خواهی و خودپایی ورزشکاران همبستگی مثبتی را گزارش کرده است.

دلیل تناقض به‌وجود آمده در نتیجه این پژوهش را شاید بتوان به تک‌جنسیتی بودن آزمودنی‌ها، نوع ورزش، عوامل فرهنگی و محدودیت‌های اجتماعی دختران در محیط بیرون و روی آوردن آنان به انجام فعالیت‌های ورزشی چه در سطح حرفه‌ای و چه در سطح غیرحرفه‌ای نسبت داد که به‌صورت یک رویکرد به‌منظور تخلیه احساسات و هیجان‌ها و رسیدن به هیجان مثبت انجام می‌دهند. همچنین میزان هیجان‌خواهی بالا در ورزشکاران دختر، خود، دلیلی برای حضور مداوم آن‌ها در میادین ورزشی، افزایش سطح عملکرد و سعی در نمایان کردن آن در مسابقات مختلف می‌باشد که به افزایش خودپایی آنان منجر می‌شود.

پس از بررسی‌های به‌عمل آمده بین ویژگی شخصیتی خودپایی و هیجان‌خواهی ورزشکاران نخبه، همبستگی مشاهده نشده و ارتباط معناداری نیز میان این دو متغیر در سطح ورزشکاران نخبه گزارش نشد. این نتیجه با یافته‌های بوچر (۱۹۹۳) که ارتباط مثبتی را مشاهده کردند و زاکرمین (۱۹۹۴)، رجسکی و همکاران (۱۹۹۶)، ساکاگوچی و همکاران (۲۰۰۶)، غفاری (۱۳۸۴)، بل و همکاران (۲۰۰۰) اصلانخانی و

این پژوهش دارای محدودیت‌هایی شامل کوچک بودن حجم نمونه و عدم توانایی در تعمیم یافته‌هاست. زیرا مبتنی بر جامعه به‌خصوصی از ورزشکاران یک استان می‌باشد. نظر به اینکه با تأکید بر ورزش، علاوه بر رشد و شکوفایی توانایی‌های افراد می‌توان در جهت سوق‌دهی انرژی، کاهش هیجان منفی و به‌دنبال آن، ایجاد سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی ایشان گام برداشت؛ بنابراین، نتایج حاصل از این پژوهش می‌تواند به مربیان، روان‌شناسان ورزشی و کلیه دست‌اندرکاران ورزش قهرمانی کمک مؤثری کند و علاوه بر کاربرد در بخش استعدادیابی ورزشی، قادر خواهد بود تأثیر مثبتی در بهبود عملکرد بازیکنان برجای گذاشته و نقش بسزایی در تصمیم‌گیری‌ها و انتخاب شایسته‌ترین افراد در پست‌های مختلف تیم‌های ورزشی داشته باشد. همچنین با عنایت به ارتباط بین نخبگی و بالاتر بودن خودپایی و هیجان‌خواهی در ورزشکاران می‌توان انتظار داشت که با هدایت نوجوانان دارای ناهنجاری‌های اجتماعی به‌سمت ورزش، نقش بارزی در کاهش مخاطرات اجتماعی ایفا نمود و نیز می‌توان امیدوار بود که با افزایش فضاهای ورزشی ویژه زنان گام‌های مؤثری در زمینه سلامت روانی آن‌ها و به‌تبع آن، سلامت جامعه برداشت.

در آخر پیشنهاد می‌شود در مورد ارتباط خودپایی و هیجان‌خواهی ورزشکاران نخبه و غیرنخبه با عوامل فرهنگی و اجتماعی جامعه که تاکنون به آن پرداخته نشده است، توجه ویژه‌ای معطوف گردد. همچنین با توجه به جامعه آماری این پژوهش و محدودیت‌های استانی، پیشنهاد می‌شود این پژوهش بر روی جامعه آماری ورزشکاران دختر نخبه و غیرنخبه سراسر کشور نیز اجرا گردد.

منابع:

۱. اصلانخانی، محمد علی؛ شمسی‌پور دهکردی،

همچون کریستوفن و همکاران (۱۹۹۹) و یانگ (۲۰۰۶) که در بررسی‌های خود بر عدم وجود ارتباط معناداری بین سطح عملکرد و خودپایی تأکید کردند، در تضاد می‌باشد. شاید بتوان دلیل این امر را در تمرینات بدنی بیشتر، آرامش روان‌شناختی و هیجان مثبت حاصل از حضور در فعالیت‌های منظم بدنی، فزونی تجربه رقابت‌های مختلف ورزشی و به‌دنبال آن کنترل هرچه بهتر اضطراب‌های روانی پیش از مسابقه دانست که خود رویکردی است که به دلیل تجربه بالا در ورزشکاران نخبه اتفاق افتاده و عملکرد مطمئن‌تری را در جریان بازی در پی خواهد داشت.

پس از بررسی‌های صورت گرفته، مشخص شد که بین میزان هیجان‌خواهی ورزشکاران نخبه و غیرنخبه تفاوت معناداری وجود دارد. در این پژوهش مشخص شد که ورزشکاران نخبه نسبت به ورزشکاران غیرنخبه دارای سطح هیجان‌خواهی بالاتری می‌باشند؛ این یافته با نظر بل و همکاران (۲۰۰۰)، ساکاگوچی و همکاران (۲۰۰۶)، غفاری (۱۳۸۴)، اصلانخانی و همکاران (۱۳۸۷) که همراه با افزایش سطح عملکرد، کاهش در هیجان‌خواهی و نیز نتایج حاصل از پژوهش‌های هرزاق (۲۰۰۲)، فرند و همکاران (۲۰۰۴)، آنکیکا و همکاران (۲۰۰۶) که ارتباط معناداری بین هیجان‌خواهی و سطح عملکرد گزارش نکردند، همخوانی ندارد، ولی با نتایج اشروت (۱۹۸۷)، بوچر (۱۹۹۳)، جلوه‌استهباناتی (۱۳۸۶)، هارتمن و راوسون (۲۰۰۷)، صمدزاده و همکاران (۲۰۱۲) همخوانی و مطابقت دارد؛ چراکه آنان نیز افزایش سطح عملکرد و افزایش در متغیر هیجان‌خواهی را گزارش کرده بودند. در توضیح این امر می‌توان به جامعه آماری متفاوت مورد مطالعه، توجه به شرایط فرهنگی موجود در جامعه و تمایل زنان به انجام فعالیت‌های ورزشی به‌منظور معطوف نمودن انرژی و هیجان خود در قالب فعالیت‌های مثبت، اشاره داشت.

- پروانه؛ و شمس، امیر (۱۳۸۷). مقایسه ویژگی‌های شخصیتی خودپایی و احساس‌جویی ورزشکاران (نخبه و غیرنخبه) و غیرورزشکاران. *مجله علوم حرکت انسان*، ۲، ۱۲۳-۱۳۰.
۲. جلوه استهباناتی، نرگس (۱۳۸۶). مقایسه سخت‌روی روان‌شناختی، هیجان‌خواهی و سلامت روانی در ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
۳. غفاری، مظفر (۱۳۸۴). بررسی مقایسه مکان کنترل، خودپایی، سلامت روانی و هیجان‌خواهی در ورزشکاران حرفه‌ای، غیرحرفه‌ای و غیرورزشکاران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه محقق اردبیلی.
۴. نریمانی، محمد؛ آریاپوران، سعید؛ صادقیه اهری، سعید (۱۳۸۶). مقایسه خودپایی و سلامت عمومی در ورزشکاران گروهی و انفرادی و افراد غیرورزشکار. *فصلنامه پیش*، ۳، ۱۷۹-۱۸۴.
5. Ankica, k., Lucia, M., & David, L. (2006). Self-monitoring: A moderating role between acculturation strategies and adaptation of immigrants. *International Journal of Intercultural Relations*, (30) 2, 141-157.
6. Behnek, L. (2001). Self-regulation: briefs Review. *The Online Journal of Sport Psychology*. 21, 43-47.
7. Bell, N. J., Schoenrock, Carol, J., & O'Neil, Kerik. (2000). Self-monitoring and the Propensity for risk. *European Journal of Personality*, 14, 107-119.
8. Boutcher, S. (1993). Emotion and Aerobic. In R. N. singer, M. Murphy, & L. K. Tennant (Eds.), *Handbook of sport psychology* (pp. 799-814). New York, Nacmilan.
9. Chirvella, E. C., & Martinez, L.M. (2008). The sensation of risk and motivational tendencies in sports an empirical study. *Personality and Individual Differences*, 16, 777-786.
10. Christofen, B., Bert, D., Arjan, L., & Van, W. (1999). The impact of personality on behavior in the mountain climbers. *Journal of Personality and Individual Differences*, 20, 343-347.
11. Franken, R. E., Hill, Ross, & Kierstead, James. (1994). Sport interest as predicated by the personality measures of competitiveness, mastery, instrumentality, exoressivity, and sensation seeking. *Personality and Individual Differences*, (17) 4, 467-476.
12. Gans, J. B. (2008). Self-monitoring across age and ability levels: Teaching students to implement their own positive behavioral interventions. *Journal of Preventing School Failure*, (5) 1, 39-48.
13. Hartman, M. L., & Rawson H. E. (1992). Differences and correlates of sensation seeking in male and female athletes and non-athletes. *Personality and Individual Differences*, 13, 805-812.
14. Hertzog, C. (2002). Met 6 Cognition in older adults; Implications for Application. In T. J. Perfect, & B. Schwartz (Ed.), *Applied met cognition*. (pp. 169-196). London Cambridge University Press.
15. Kim, M. S. (2007). Self-monitoring and individual expectant of performance-norms in sport teams. *Perfect Mot Skills*, 89, 1129-1132.
16. Martin, M. B., & Anshe, M. H. (1995). Effect of self-monitoring strategies on motor performance and affect. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 17, 112-129.
17. Rejeski, W. J., Brawly, L. R., & Shumakher, S. A., (1996). Physical activity and health related quality of

- skills training. *Journal of Sport Psychology*, 17, 318-337.
25. Wood Cock, Charlotte, Cumming, Jennifer, Duda, Joan, L., Ann Sharp, Lee. (2012). Working within an individual zone of optimal functioning (IZOF) frame work: Consultant practice and athlete reflections on refining emotion regulation skills. *Psychology of Sport and Exercise*, (13) 3, 291-302.
26. Yasuda, K., Higuchi, T., Ryota, S., Hiroaki, Y., & Kuniyasu, L. (2012). Immediate beneficial effects of self-monitoring body movements for upright postural stability in young healthy individuals, *Journal of Body work and Movement Therapies*, (16) 2, 244-250.
27. Young, Bradly, W. (2006). The effects of daily training logs on behavioral correlates of self-regulation in athlete: *McMasret University (Canada)*.
28. Young, B. W., Medic, N., & Starkes, J. L. (2009). Effects of self-monitoring training logs on behaviors and beliefs of swimmers. *Journal of Applied Sport Psychology*, 21, 413-428.
29. Zuckerman, M. (1984). Sensation seeking: A comparative approach to a human trait. *Behavioral and Brain Sciences*, 7, 413-471.
30. Zuckerman, M. (1994). Behavioral expressions and biosocial bases of sensation seeking. New York: Cambridge University Press.
31. Zuckerman, m. (2000). Sensation seeking in: *Encyclopedia of psychology*, American psychological association, Washington, D. C., & Oxford University Press, New York, 225-226.
- life. *Exercise and Sport Sciences Reviews*, 24, 71-108.
18. Ruedl, Gerhard, Abart, Markus, Ledochowski, Larissa, Burtsucher, Martin, & Kopp, Martin. (2012). Self-reported risk taking and risk compensation in skiers and snowboard are associated with sensation seeking. *Accident Analysis Prevention*, 48, 292-296.
19. Sakaguchi, Kikue, oki, Mariko, Honma, Serjiro, & Hasrgawa, Toshikazu. (2006). Influence of relationship status and personality traits of salivary testosterone among Japanese men. *Journal of Personality and Individual Differences*, 41, 1077-1087.
20. Salmela, John, H., Sanati Monfared, S., Mosayebi, F., Durand Bush, N., (2009). Mental skill profiles and expertise level of elite Iranian athletes. *Journal of Sport Psychology*, 39, 361-373.
21. Samadzadeh, Mehdi, Abbasi, Moslem, shahbazzadegan, bita. (2011). Comparison of sensation seeking and self-esteem with mental health in professional and amateur athletes and non-athletes. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 1942-1950.
22. Schoroth, Marvin, L. (1987). A comparison of sensation seeking among different groups of athletes and non-athletes. [http://dx.doi.org/10.1016/0191-8869\(94\)00144](http://dx.doi.org/10.1016/0191-8869(94)00144).
23. Snyder, M. (1978). Persons, situational, and the control of social behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 32, 637-644.
24. Tel Well, R. C., & Greenles, L. A. (2003). Developing competitive endurance performance using mental

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی